

УДК 349.22

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.33>

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Луцай В.В.,

студент юридичного факультету

Спеціальності Право

Сумського Національного аграрного університету

Луцай В.В. Проблема безробіття молоді в Україні.

Безробіття відноситься до гостро макроекономічних проблем. Оскільки безробіття проблема не нова але у воєнний час серед молоді вона набуває особливого значення серед соціально економічних відносин а тому набуває особливої актуальності в наш час. У сучасних умовах молодь нашої держави яка закінчила навчальні заклади все частіше зіштовхується з безробіттям та відчуває себе зайвою на ринку праці. Недостатня кількість вільних робочих місць, відсутність роботи за спеціальністю, висока конкурентність на ринку праці, відсутність державних гарантій щодо працевлаштування, незадовільні умови праці, які пропонуються молоді роботодавцями, закінчення навчального закладу не дає ніяких гарантій працевлаштування за фахом, все це призводять до невизначеності молоді у своєму майбутньому та вимагає негайних шляхів вирішення.

Молодь в Україні складає більшу частину працездатного населення, володіє більшою освіченістю, креативністю, здатністю до вивчення нового, опановує нові професії та є двигуном соціально – економічного розвитку країни. Тому перед державою постає завдання регулювання молодіжного сегменту ринку праці, забезпечення гарантій працевлаштування, допомога малому і середньому бізнесу, удосконалення умов стажування студентів професійних та вищих навчальних закладів, мотивування та підготовка молодих спеціалістів до сучасних умов ринку праці.

У статті проаналізовано сутність такого феномену як безробіття. Визначено основні чинники виникнення даного явища, охарактеризовано значення молоді у соціально – економічному розвитку країни. Наведені статистичні дані з Державної служби зайнятості, проведено аналізування стану безробіття в Україні, його наслідки. Вносяться пропозиції стосовно вирішення проблеми безробіття на ринку праці серед молоді та підвищення рівня зайнятості в державі.

Ключові слова: безробіття, робоча сила, молодь, ринок праці, зайнятість.

Lutsai V.V. The problem of youth unemployment in Ukraine.

Unemployment refers to acute macroeconomic problems. Since unemployment is not a new problem, but in wartime among young people, it acquires a special importance among socio-economic relations, and therefore acquires special relevance in our time. In today's conditions, the youth of our country who have graduated from educational institutions are increasingly faced with unemployment and feel redundant in the labor market. Insufficient number of vacant jobs, lack of work in a specialty, high competitiveness on the labor market, lack of state guarantees regarding employment, unsatisfactory working conditions offered to young people by employers, graduation from an educational institution does not provide any guarantees of employment in a specialty, all this leads to the uncertainty of youth in its future and requires immediate solutions.

Young people in Ukraine make up the majority of the working population, have more education, creativity, the ability to learn new things, master new professions and are the engine of the country's socio-economic development. Therefore, the state faces the task of regulating the youth segment of the labor market, ensuring employment guarantees, helping small and medium-sized businesses, improving internship conditions for students of professional and higher educational institutions, motivating and preparing young specialists for modern labor market conditions.

The article analyzes the essence of such a phenomenon as unemployment. The main factors of the occurrence of this phenomenon are determined, the importance of youth in the socio-economic development of the country is characterized. Statistical data from the State Employment Service are presented, the state of unemployment in Ukraine and its consequences are analyzed. Proposals are made to solve the problem of unemployment in the labor market among young people and increase the level of employment in the state.

Key words: unemployment, workforce, youth, labor market, employment.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання дослідження та аналізу зайнятості населення та безробіття займалася велика кількість українських науковців. Зокрема це: Іваницька С.Б., Лисюк О.С., Лавра Ю. Мороховець І.О., Мельничук Л.С. Маршал А, Полуяктова О.В., Павлюк Т.І., Семенова К.Д. Слюсар С.Т. Підкреслюючи важливість та актуальність даного питання Іваницька С.Б. та Мороховець І.О. вважають що молодь це не використаний резерв для реформування та виходу держави на новий соціально- економічний рівень [1].

Слюсар С.Т. вважає що таке явище як безробіття це наслідок соціально – економічного процесу, який вказує на темп та розвиток економіки держави [2].

Формування цілей статті. Метою статті є оцінка сучасного стану безробіття в Україні серед молоді, аналіз основних причин виникнення даного феномену.

Постановка проблеми. Саме поняття безробіття є одним з ключових моментів соціально – економічних проблем в Україні. Це складне явище яке не вдалось побороти повністю ще жодній країні світу. З кожним роком безробіття охоплює все більшу частину населення в тому числі молодь, тому безробіття є не лише невід'ємною соціальною проблемою сучасного суспільства, а й надзвичайно гострою проблемою для ринково-економічних відносин в Україні.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається достатньо актуальна проблема безробіття молоді. Економічна криза, яку нині переживає Україна негативно впливає на ринок праці а отже економіку в цілому. Недостатня увага з боку держави до такої проблеми як безробіття серед молоді може стати підґрунтям як для політичних так і соціальних перетворень. Відсутність робочих місць для молоді в Україні призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя як наслідок пошук роботи за кордоном та відтік молодих спеціалістів з держави за кордон. Актуальність даної теми характеризується тим що молодь це інтелектуальний потенціал, суспільний прогрес майбутнього нашої держави, невід'ємні учасники подальшого державотворення.

Молодь є важливою складовою сучасного нашого з вами українського суспільства, є носієм як інтелектуального потенціалу, так і визначальним фактором економічного прогресу.

Але з кожним роком, випускники шкіл, професійних училищ, університетів стикаються все частіше з безробіттям та його наслідками такі як: низька заробітна плата, відсутність престижу обраної професії, не бажанням роботодавців брати без досвіду на роботу, відсутність

кар'єрного росту, неофіційна робота, а від того це впливає на мотивацію молоді та не бажанням працювати за фахом, а іноді навіть в країні.

Закон України «Про зайнятість населення» трактує що, безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування; [3].

Як і всі соціально- економічні явища мають свої передумови виникнення. У своїй авторській праці «Аналіз впливу економічної кризи на рівень безробіття в Україні» щодо даного питання, Семенова К.Д. виділяє такі чинники як:

1) структурні зрушення в економіці, що призводять до масштабних змін у структурі й кількості попиту на робочу силу;

2) зниження темпів економічного розвитку спричиняє зменшення кількості робочих місць порушення збалансованості кількості працівників і робочих місць;

3) недостатній сукупний попит;

4) інфляція викликає скорочення капітальних вкладень, зниження реальних доходів населення, що викликає збільшення пропозиції зі зменшенням попиту на робочу силу;

5) співвідношення цін на фактори виробництва, яке веде до переважання працевдатних технологій;

6) сезонні коливання виробництва, що викликають зміни у попиті на робочу силу;

7) науково-технічний прогрес що, збільшує диспропорції між попитом та пропозицією робочої сили [4, с. 107].

Варто додати сюди на сьогоднішній день, воєнну кризу, нестабільна економічну та демографічну ситуацію.

Отже, проблеми працевлаштування молоді частини населення призводять до зростання безробіття та як наслідок – зниження рівня життя;

– поширення не легальних робіт;

– кримінал;

– трудові міграції;

– вплив на психологічний стан особи.

На ринку праці давно існує проблема різниці теоретичних знань та практики, отриманих випускниками вищих навчальних закладів. Як правило в університетах більше приділяють увагу теорії ніж практиці. Студентів потрібно орієнтувати до сучасних умов праці та вимог роботодавця ніж просто теоретичні знання які в майбутньому за фахом можуть навіть не здобитись.

Молоді люди зазвичай найбільше за інші вікові групи страждають через відсутність роботи. В Україні молодіжне безробіття вважають одним з найгарячіших питань соціально- економічної політики держави, адже молодіжні проблеми суттєво впливають не тільки на теперішній але

й на майбутній стан економіки та державне становлення України в цілому.

Це питання пов'язано також з тим що в законодавстві нема розмежування цієї групи. Для цього потрібно щоб був механізм державного регулювання для цієї вікової групи. Низький рівень зайнятості осіб зумовлений тим, що молода частина населення у такому віці ще навчається та не має необхідних навичок і досвіду роботи без якого роботодавці просто не хочуть брати до себе на роботу. Адже логічно що у особи віком у 20 років та особи віком 30 років доволі різні інтереси, рівень та можливості працевлаштування. Тому тут потрібно відокремлення молоді яка ще навчається, здобуває професію та молодь яка вже працює.

За даними Державної служби статистики України кількість зайнятого населення в середньому 2021 рік становила 15,6 млн осіб. Кількість безробітного населення становила 1,7 млн осіб. Рівень безробіття (за методологією МОП) становив 9,9 % робочої сили.

Серед молоді віком до 25 років рівень безробіття був майже вдвічі більшим – 19,1%. Послугами державної служби зайнятості протягом січня-вересня 2022 року скористалися 933,4 тисяч осіб, з яких 784,4 тисяч зареєстрованих безробітних що на 22% або 217 тис. менше, ніж за аналогічний період минулого року. Отримували допомогу 713,6 тис. осіб (зменшення на 21% або 188,2 тис. осіб). За сприянням центру зайнятості було працевлаштовано у січні-вересні 2022 року, 235,8 тис. осіб, у тому числі 194,4 тис. осіб зареєстрованих безробітних, з них, 2,4 тис. осіб на нові робочі місця з компенсацією роботодавцям єдиного внеску. Станом на 1 жовтня 2022 року статус безробітного мали 260,5 тис. осіб, що на 9% менше ніж минуло року. Станом на 1 жовтня 2022 року кількість вакансій, зареєстрованих Державній службі зайнятості, становить 29,4 тис. одиниць що на 60% менше, ніж на відповідну дату минулого року (73,9 тис. одиниць). Станом на 1 жовтня 2022 року рівень безробіття серед молоді віком до 35 років, становить 24%, з них 48% це люди з вищою освітою, 2,8 тис. осіб 1% випускники ВНЗ. В загальному на одне робоче місце претендувало 9 безробітних (на 1 жовтня 2021 року 4 особи). Середня тривалість пошуку роботи безробітними скоротилась з 116 днів до 96 днів. Цей показник скоротився у всіх регіонах найбільше в Чернівецькій (з 146 до 85 днів), Львівській (з 111 до 70 днів), Волинській (з 127 до 90 днів), Дніпропетровській (з 117 до 84 днів), областях та м. Києві (з 134 до 89 днів) як зазначає Державна служба зайнятості [5].

Виходячи з даних наданих Державною службою зайнятості ми бачимо що рівень безробітності знизився в порівнянні з минулим роком, але

кількість робітничих вакансій також знизилась більше чим в половину. Причин чому безробітних реєструють менше є декілька. Основна причина це великий потік осіб які їдуть зараз за кордон, невелика частина населення серед молоді реєструється у Державній службі зайнятості і намагається знайти роботу самостійно. Також треба врахувати про тимчасово окуповані території, та велику кількість які працюють неофіційно.

За даними Reuters верховного комісара з питань біженців ООН з 24 лютого кордон України перетнули понад 9 мільйонів людей. Було зареєстровано в загальному 9 136 006 станом на 13 липня 2022 року [6]. В той час як загальне населення України на 1.01.2022 року сягало 41 167,3 [7]. Тобто майже 1\4 населення виїхало за кордон тому статистика безробіття на фоні цього може поліпшуватись. Але потрібно також звертати увагу на те що, це населення рано чи пізно буде повертатись додому тому рівень безробітності серед молоді може зрости.

Віцепрем'єр-міністр – міністр економіки Юлія Свириденко під час V українсько-німецького економічного форуму 24 жовтня повідомила що «До кінця року ми очікуємо достатньо високий рівень безробіття – до 30%», – сказала Свириденко на V українсько-німецького економічного форумі. За словами Юлії Свириденко будуть створюватись нові робочі місця, зокрема такі програма підтримки малого та середнього бізнесу як «Робота також одночасно вирішують питання як відновлення економіки, так і створення робочих місць. Програма «Власна справа» дозволяє розпочати власний бізнес. Як зазначила Юлія Свириденко, ця програма є найбільш популярною серед усіх мікрогрантових програм підтримки бізнесу, запроваджених урядом: на сьогодні подали заявки на участь у «Власній справі» понад 10 тисяч громадян [8].

Варто ще згадати молоду частину населення, яка проживає в сільській місцевості. В більшості сільських населених пунктах, рівень інфраструктури він не те що не сформований, його просто немає. В більшості сел, нічого нового не будується, рівень інфраструктури досить низький, а отже робочих місць також немає. Молодь просто вимушена їхати в міста в пошуках роботи.

Основна причина безробіття серед молоді насправді проста – недостатня кількість вакансій та низька заробітна плата. Ринок праці, як правило, потребує або фізичних працівників, або вже кваліфікованих фахівців із досвідом. Люди, які щойно закінчили університет із мінімальним досвідом або зовсім не мають досвіду, мають набагато менші шанси на працевлаштування. З іншого боку, люди похилого віку продовжують працювати та займати робоче місце,

через збільшення пенсійного віку, а також недостатнього рівня для того щоб забезпечувати себе середнім рівнем життя, внаслідок ми отримуємо відсутню природну ротацію працівників, та замкнуте коло, коли робоче місце зайнято людьми пенсійного віку, а молодь не хочуть брати без досвіду.

За даними Державної служби зайнятості станом на 1 жовтня 2022 року за січень – вересень 2022 року про масове вивільнення було попереджено 56,9 тис. працівників в той час як у 2021 році того ж періоду січень – вересень було – 184, 3 тис. працівників [5].

Зазвичай велика кількість випускників знаходять роботу за допомогою знайомих, або в інтернеті. Дуже мало звертаються у Державну службу зайнятості.

Однією з проблем є також мотивація працевлаштування випускників. Зазвичай більшість випускників професійних навчальних закладів просто дезорієнтовані в пошуку праці вони не знають свого майбутнього місця роботи. Тобто, навчальні заклади готують певним чином неконкурентоспроможну на ринку праці робочу силу.

Іноді випускники відмовляються від роботи через низьку заробітну плату.

У своїй праці Мельничук Л.С «Основні проблеми зайнятості України» виділяє такі способи вирішення проблеми безробіття:

- приведення законодавства України до у відповідність до міжнародних норм і принципів;
- реалізацію Державної та регіональних програм зайнятості;
- сприяння стабільній діяльності стратегічно важливих підприємств;
- зниження податків підприємств за умови збереження робочих місць (для компенсування витрат на прийом нових працівників)
- забезпечення збереження ефективно – функціонуючих робочих місць та створення нових;
- сприяння сприятливих умов для розвитку малого бізнесу та підприємницької діяльності безробітних;
- надання державою пільгових кредитів для виплати зарплати додатково зайнятим на виробництві, які за розміром будуть дорівнюватись зарплаті;
- легалізацією тіньової зайнятості [9 с.107].

Висновки. Аналізуючи дане питання, можна дійти висновку що безробіття молоді є актуальним та ключовим питанням на теперішній час у ринковій економіці. І якщо держава не буде достатньо регулювати дану проблему, то неможливо буде нормалізувати економіку на достатній рівень, а рівень безробіття буде тільки рости. Для покращення даного становища потрібно: створення робочих місць, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, створення оплачуваних місць при проходженні практики

студентами, підготовка та мотивація до високопродуктивної праці молоді, вдосконалення діяльності молодіжних центрів праці, залучення іноземних інвесторів, створення підприємств на державній основі, забезпечення гарантією працевлаштування молодих спеціалістів. Чинне законодавство надає широкі гарантії для підтримки молоді. Проте не має механізму реалізації в повному обсязі. Держава повинна враховувати інтереси цієї молоді вікової групи.

Випереджальні темпи нових кадрів робочої сили порівняно з кількістю робочих місць призводять до дисбалансу. Як наслідок молодь вимушена покидати малі населені пункти, шукати роботу не за фахом, їхати за кордон, що призводить до негативних наслідків для економіки держави. Державній політиці потрібно бути дещо ефективнішими з методами боротьби з молодіжним безробіттям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Проблема безробіття молоді України, С.Б. Іваницька, І.О. Морохівець. Журнал «Ефективна економіка» – наукове фахове видання з питань економіки. 2015. Вип 9. URL:<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4325> (дата звернення: 08.10.2022).
2. Слюсар С.Т. Аналіз безробіття в Україні проблеми і шляхи вирішення його подолання. Економіка АПК. 2018. № 5. С. 86.
3. Про зайнятість населення. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 08.10.2022).
4. Семенова К. Аналіз впливу економічної кризи на рівень безробіття в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. № 1. С. 107.
5. Головне | Державний центр зайнятості. Головне | Державний центр зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua> (дата звернення: 07.10.2022).
6. Over 9 million border crossings registered from Ukraine – UN agency. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/over-9-million-border-crossings-registered-ukraine-un-agency-2022-07-13/> (дата звернення: 10.10.2022).
7. Населення України (1990-2022). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/> (дата звернення: 12.10.2022).
8. Ukrinform. В Україні на кінець року безробіття становитиме 30% – Мінекономіки. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3599946-v-ukraini-na-kinec-roku-bezrobitta-stanovitime-30-minekonomiki.html> (дата звернення: 01.11.2022).

9. Мельничук Л. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]: підручник. 177-ме вид. Економіка, 2012. 107 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10∓S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=∓2_S21STR=Npchdues_2012_189_177_22 (дата звернення: 10.10.2022).